

Передплата

на «РУСЛАНА» вивозить:
з Австрії:
за цілий рік . . . 20 кор.
за пів року . . . 10 кор.
за чверть року . . . 5 кор.
за місяць . . . 1-70 кор.

За границею:

за цілий рік: зі щоденною
виплатою 7 доларів, або 12
рублів; з виплатою двічі
в тиждень 5½ долара, або 10
рублів; з виплатою що субо-
ти 4½ долара, або 9 рублів.
Поодинокі числа по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Входить у Львові, що дня
крім неділь і руских свят
о 5½ год. пополудни.
Редакция, администрация і
експедиция «Руслана» при ул.
Оссолінських ч. II. (партер)
(фронт від ул. Тихої). Експе-
диция місцева в Агенції
Соколовского в насажі Гавс-
мана.
Рукописи звертає ся лише
напередиве застережене.—
Реклямації неопечатані в
вільні від порта. — Оголо-
шеня звичайні приймають
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надіслам» 40 с.
від стрічки. Подяки і при-
ватні донесеня по 30 сот.
від стрічки.

Зїзд укр.-рускої молодіжи у Львові.

(Δ) В новинках подали ми вчера і передвчера звістки про зїзд укр.-рускої молодіжи у Львові. Як з промов та з резолюцій ухвалених на тім зїзді бачимо, зїзд сей молодіжи забрав ся до справ, котрим у великій мірі не може дати ради і їх полагодити навіть парламент. Але що у молодіжи уява буйна і кров палка, отже й такі справи, які там обговорювано, видають ся їй легкими до розвязки і она почувася покликаною до їх рїшення. Ми вельми цїнною сєю палкістю і хорини молодіжи і бажалиб вельми, щоби се обертало ся в дійсну користь нашому народови. Але до того треба справді доброго підготовлення і молодіж повинна за час своїх наук приготувляти ся до праці в користь народу. Нераз уже ми при таких нагодах вказували на цїнну брошуру проф. Масарика «про образоване академічної молодіжи» і наводили з неї деякі вїтмки, бо колиб ми від себе сказали подібні замітки, то очевидно зустрінулоб ся з докором «клерикалізму», «ретроградства» і т. д. Проф. Масарика певно вже о се не посудять!

І сим разом не хочемо виступати з власними замітками з нагоди сего зїзду, а наведемо тут статю Андрея Горленка, поміщену з нагоди сего зїзду в 149 ч. київської «Ради». Відносить ся она до російської академ. молодіжи і до української, але можна її в цілости іднести і до нашої

галицько-рускої і буквинської. Сї замітки такі влучні, що ми вповні з ними згоджуємось і тому наводимо задля великої ваги сеї справи статю д. Горленка в цілости:

«Зрозумій себе самого казав один з наймудрійших старих філософів. *Γνώθι σεαυτόν* — стояло на фронтоні одного з найкрасших старовинних храмів. Грецькі мудреці вважали, що без глибокого самоаналізу, без сміливої замкритики нема дороги вперед.

«Тепер в стінах міста Льва збирає ся зїзд української молоді. Її ідея родилася і реалізувалася над ясними водами чеської Молдави. Ще підчас останнього зїзду славянського студентства українські делегати постановили скликати як найшвидше зїзд української академічної молоді. Скликати з тим, щоб зрозуміти дефекти і плюси свого життя, й уяснити собі завдання, що лежать на академічній українській молоді. Ініціативу скликання зїзду взяли на себе галицькі академіки. На їх заклик відгукнулись товариші майже по всіх висших школах Росії та Австрії.

«Небагата програма зїзду. Вироблено її по старому графірету усіх студентських зїздів Західної Європи: день—висше, день—ниже, день—середнє, а день—низше. А там демонстрації, маніфестації і инший гарнір. Убогість програми можна пояснити собі тільки тим, що її виробляли люди мало знайомі з українським житєм і его завданнями в Росії. Та не в програмних рамках діло. Від енергії учасників, від їх бажання буде залежати втиснути в узкі офіціальні рамки програми широкі потреби нашого життя. І в першу чергу поставити

той самоаналіз, без котрого неможливий ніякий успіх роботи.

«Старе, як світ, грецьке прислів'я *Γνώθι σεαυτόν* мусить червоною ниткою пронизати всю програму зїзду від першого до останнього її пункта, коли его учасники хотять справді продуктивно використати час.

«Українське студентство в Росії — «плоть оть плоти и кость оть костей» тих державних порядків і ладу, в яких прозябає російська школа. Оно, як дві краплі води, схоже з російським студентством. Посадить найкрасну рослину в темний льох і она там поблідне, скорчить ся, скоцюбить ся в три погібелі.

«Недавно в покаянному настрої оден російський публіцист дав дуже різку, але справедливу характеристику російського студентства. Єдиним духовним живим, не отроєним казенною атмосферою, пристановищем в середній школі, каже він між иншим, бувають політичні гуртки. Ось подивіть ся як тяжко калічать і нівечать сї гуртки шкільну молодь.

«Юноша обособляється оть всего окружающего міра и становится ему враждебенъ. Онъ презираетъ гимназическую, а впоследствии и университетскую науку и создаетъ свою собственную, съ настоящей наукой не имѣющую ничего общаго. Юноша, вошедшій въ товарищескій кружокъ самообразования, сразу проникается чрезмѣрнымъ уваженіемъ къ себѣ и чрезмѣрнымъ высокомѣріемъ—къ другимъ». «Развитой гимназистъ не только относится съ презрѣніемъ къ своимъ учителямъ, родителямъ и прочимъ окружающимъ его простымъ смертнымъ, но подавляеть своимъ величіемъ и простыхъ смертныхъ по классу, незнакомыхъ съ нелегальной литературой». «Это высокомѣріе, рождающееся въ старшихъ классахъ гимназій, еще болѣе развивается въ душѣ юноши въ университетѣ и превра-

Сильвіо Пелліко.

Із днів мого тюремного життя.

(Le mie prigioni).

З італійської мови переклав
Володимир Держирука.

(Дальше).

В цілій Німеччині є звичай, що зібраві співають побожні пісні в часі богослуженя. А що в австрійській цїсарській державі є Німці помішані із Славянами, а в тюрмах на Шпільберзі велика скількість звичайних арештантів належить або до сего, або до иншого народу, то в одну неділю співають ся тут пісні німецькі, а в другу славянські. Також проголошувано що ведлі дві проповіді і тут чергували ся обі мови. Для нас була велика приємність слухати тих пісень в супроводі органів.

Між живками були та і, що їх голос ловив за серце. Несчасні! Деякі з них були ще дуже молоді. Любов, зависть і злий примір заманив їх до злочинів. — Ще брешуть в моїй душі їх набожний спів: Свят, Свят, Свят! Ще й тепер котить ся з могого ока слеза, немов тепер чую їх спів.

О десятій годині вертали жінки назад, опісля пішли ми на службу Божу. Я бачив ще тих моїх товаришів недолі, що слухали відправи на хорах, від яких ми були відділені решіткою: всі они були блді, занидлі та з трудом двигали кайдани.

По богослуженю вернули ми у наші нори.

Чверть години опісля принесено нам обід. Ми накрили наш стіл; се діяло ся в сей спосіб, що ми клали на вім дощечку й ловили за наші деревляні ложки: нараз підінспектор, Вергат, вїшов до нашої комнати.

— Жаль мені, що мѣшу вам перешкодити в обіді, та будьте добрі йти за мною; директор поліції є там.

А що він приходив звичайно в справах прикрих, як допити й оглядини, то ми слїдовали за ним в лихім настрою аж до салі переслухань.

Там був директор поліції і надінспектор. Перший привитав нас більше ввічливо, як звичайно.

Він взяв до рук папір і промовив уриваними словами, немов бояв ся, що плавна мова нас ошоломить.

— Мої панове.. маю приємність.. маю честь.. вам сказати.. що Його Величество великодушний.. в ласці..

Тут задержав ся, не говорячи, на чім основувала ся ся ласка. Ми гадали, що нам злагодили кару, що нас увільнять хоч від безчинности, що ми мати мемо кілька книжок й липший харч.

— Не розумієте сего? — сказав він.

— Ні, мій пане. Будьте ласкаві вясніть нам, який се рід ласки?

— Се свобода для вас обох і для третього, якого побачите за кілька хвилин.

Здавало би ся, що ся вістка викличе в нас незвичайну радість. Наші думки полетіли швидко до нашої рідні, про яку ми від довшого часу не мали жадної вістки, а нас обняла обава, що ми можемо її не застати вже при житю і при-

давила радість, яку могла в нас розбудити вістка про свободу.

— Ви мовчите? — сказав директор поліції. — Я гадав, що ви попадете в незвичайну радість.

— Просимо, — сказав я, — висказати цїсареві нашу подяку, та, як довго не маємо жадної вістки від нашої родини, не можемо розігнати тревоги, що любі нам особи може в гробі. Ся непевність пригноблює нас навіть в сїй хвилі, яка повинна бути для нас хвилею найбільшої радости.

Опісля передав він Марончеллі-ому потїшачий лист від брата. Мені сказав він, що від моєї родини не було нічого; се мене ще більше налякало. Я побоював ся, що може її стрїнуло яке лихо.

— Ідїть тепер, — продовжав директор поліції, — до своєї комнати; небавом пришлю вам третього, що рівнож є помилуваний.

Ми пішли й ожидали з тревогою сего третього. Радо ми булиб бажали, щоб се були всі, а се мав бути тільки один. — Щоби се був хоч бідний, старий Мунар! щоби се був той! або инший! — Не було жадного, для якого ми не мали би бажань.

Вкінци відомкнено двері і ми бачимо, що тим товаришем є Андрій Тонеллі з Бресції.

Ми обняли ся. Годі було далі їсти.

Говорили ми аж до самого вечера та жалували сих товаришів, що мусїли остати в тюрмі.

(Дальше буде).

щається безспорно в одну із характерних черт нашої інтелігенції вобше“.

„Далі він проводить паралель між російським студентством і академічною молоддю Англії і Германії, про яку в нас, в наших академічних гуртках звичайно згадують з жалісливою іронією. І порівняне виходить не на користь нашої молоді. Там — повага до науки, бажане виховати з себе достойних громадян, тут — слабая культура ума и воли, нравственное разгильдяйство и привычка къ фразерству“. І знов теж сектанство тісних гуртків, таж зненависть до думок інших інвакомислящих, що чорною плямою вирисовують ся на світогляді учня середньої школи.

„Наші студенти-росіяни, як свідчить той же публіцист:

„Живуть в своєм тїсному замкнотом кружкѣ, вѣчно поглоченные его мелкими интересами, мелкими интригами. Высокомѣріе, наблюдающееся уже у развитыхъ гимназистовъ старшихъ классовъ, у студентовъ дстигаетъ огромныхъ размѣровъ. Всѣ товарищи, не раздѣляющіе воззрѣній кружка, клеймятся ими не только такъ тупицы, но и какъ безчестные люди. Когда на ихъ сторонѣ большинство, они обращаются съ меньшинствомъ, какъ съ рабами, исключаютъ представителей его изъ всѣхъ студенческихъ предпріятій, даже изъ тѣхъ, которыя преслѣдуютъ исключительно цѣли матеріальной помощи...“

„Всякому, хто хогів пригадати сі перли студентського життя, я радяв би приглянути статі Ізговва і Левченка (Р. М. 08 № 5). Часто заднім числом, а здебільшого різко і безсторонне, а загалом щиро і отверто характеризують они гріхи нашої молоді,

„Кажу заднім числом“ через те, що за останні часи і на щастя найбільше серед українського студентства помічаєть ся різкий поворот. Студентство пересвідчилося, що з таким багажом наукового життя і життєвого досвіду, з яким в „дні свободи“ працювала молода інтелігенція, не тільки світ не звоюєш, але ще й великого морального фіяско зазнаєш. Ми тут зачепили тільки оден з дефектів нашого студентства. Але нашої молоді треба мати громадську сміливість і признатись, що її багаж не важчий від багажа її російських товаришів, що з таким запасом тяжка робота на ниві народній неможлива не тільки серед Українців, а й серед інших народів, що перебувають в далеко красшій становищі.

„Серед красших сил нашої молоді можна помітити таку дивну рису: коли студент присьязтив себе організаційній „роботі“, він закидає науку і згадує про неї тільки в скрутну хвилину — перед екзаменами. Не тільки в Росії, а і за кордоном — в університетах, напр. Австрії, можна здібати дуже гарних партійних робітників — Українців, чудових ораторів, не злих журналістів і разом з тим страшенно кепських учнів. Такий тип вважає за святий свій обовязок сидіти по скільки років на курсі, маринуватись у висшій школі до сивого волоса, тількиб ні на одну хвилину не кидати „роботи“. Увесь его науковий багаж містить ся в свіжій книжці журналу, в двох-трьох напівграмотних брошюрах. На солідні наукові твори хоч би і по тій справі, котра его найбільше цікавить, він позирє з великою пошаною, але студіюване їх відкладає до більш слухного часу.

„І з глибоким презирством поглядає він на людину з іншим світоглядом, на людину, що розариваєть ся на кусні між роботою в спеціальній лябораторії і у власнім гуртку, ділить, наприклад, крихти свого часу між молотком техника, ножем хірурга і пером українського репортера.

„Погляньтеж на життя наших, так званих, громад в університетських містах. Придивіть ся до боротьби між так званими молодими і старими. І ви побачите, що на чолі сих молодих як раз стоїть скільки таких типів з студентських гуртів. Молоді, жваві, енергійні они хорують на всі ті хвороби, котрими недугує тепер російське студентство і найбільше може на сю останню з них. Через окремі дерева они не бачать

усього ліса — серез дрібні грішки людей старшої генерації они не бачать великих їх заслуг, їх тяжкої роботи в часи далеко труднійші і тяжкі для українства. А скільки презирства, скільки подуфалости світить ся в філіпіках сих молодиків на адресу наших «старих». І з якою ненавистю відносять ся они до товаришів, які сьміють кидати роботу вузкого партійного гуртка ради інтересів чистої науки.

„Не маючи власного наукового багажу, на котрий можна булоб сміливо опертись в життєвій роботі, сі молоді робітники роблять велику шкоду і нашої журналістиці і нашої літературі. Они тягнуть ся сліпо в хвості своїх російських товаришів, жууть їх переїди, підбирають кришки з їх стола. А що тим теж приходиться позичати з німецьких або інших партійних оригіналів, то і виходить, що читачі нашої т. зв. молоді преси, мусять годуватись, як маленькі чорногузи, перетравленою і одругнутою їжою.

„Перед нашою молодю життя ставить далеко труднійші завдання, ніж перед молодю інших народів Росії (а також Австрії — Ред. Русл.). Ми повинні не тільки учитись, але і «робити». І разом за тим пам'ятати, що наука у нас на першому пляні стоїть. А коли українська справа згубить на чотири-пять кроків гарного робітника во імя інтересів української культури — се ще буде не велика біда. Колиж народ придбає собі замість освіченого культурного робітника лишнього дипломованого дармоїда, ще й до того з великими претенсіями і з порожнім багажом — се буде втрата безмірно тяжка. «Науку» ми мусимо любити і уважати не лиш для неї самої. Молоді славянські народи (Чехи, Болгари, Словаки і ин.) почали вивойованє своєї свободи з того, що витворювали серед себе молодю учену інтелігенцію, котра прибрала до власних рук у рідному краї всі інтелігентні аванпости у своїх ворогів — професури у висших і середних школах, посади у виборних адміністративних і урядових інституціях, портфелі журналістів, редакторів і т. ин., і тільки завоювавши сі аванпости, стали на власні тверді ноги. Кажуть, що Костантин Великий перед битвою з нехристами бачив на небі хрест з написом „симъ побѣдиши“.

„На небі історії народів давно вже начертано сей тяжкий «хрест», се — наукове знанє, культурна перемога над ворогом. І поки ми не підіймемо на свої рамена свій хрест, наша перемога буде непевною і хисткою. Все те — забутні істини всім дуже гарно відомі, прописна мораль. На жаль, як і все прописне, докучливе — они у нас не користають ся популярно стію.

„Кажу се „не в суд“ або в „осудженіє“ нашої молоді. Хто з нас «неповинен» в сих гріхах. Кажу для того, що пора вже поставити діагностичний хороб точно і ясно. А нехтованє наукою в широкім розуміню сього слова одна із найгірших рис українського студентства в Росії. В останні часи і серед нього не самостійно, а слідом за російським помічаєть ся потяг од брошюрної «науки» до академічних дослідів. На жаль сей поворот не всюди носить характер свідомого повсрота до національної роботи. А поки він не перейметь ся тим же святим настроєм одушевлення і молодого запалу, яким буває у нашої молоді пронята якась гурткова робота, доки свою енергію і натхненє ми будемо ділити так нерівномірно, як ділимо ми їх досі, віддаючи весь свій час на біганину і уривки его на власну освіту, ми будемо творити тяжкий гріх перш усього перед своїм народом, а потім і перед гуртом.

Андрій Горленко“.

Над сими замітками д. Горленка повинна би поважно призадумати ся вся українська молодіж, а тоді впевнить ся, що працею і наукою здобуває ся університет і коли она справді бажає досяг-

неня сеї мети, здійсненя самостійного українського університету, то повинна всю свою енергію, всю свою працю обернути на поле науки.

О. Он. Волянський.

Начерк історії первісної культури.

(З поглядом на книжочку „Просьвіта“).

Питанє про походженє чоловіка ділить учених на два табори. Одні вважають чоловіка за єство сотворене безпосередно Богом, наділене такими фізичними і духовними прикметами, які відріжняють его в самій суті (wesentlich) від прочих організмів. Сей погляд є християнський, а правдива наука, що не виходить поза фактично даний доказовий матеріал, годить ся вповні з нашою вірою. (Г. Fr. Meffert, Apologet, Vorträge, I. München Gladbach, 1906, ст. 64—102; idem II, ст. 187—215; M. Gander, Die Abstammungslehre. Einsiedeln, 2. Aufl., 1907).

Матеріялісти вважають чоловіка за рід звіряти, яке поволі набрало культури, виробивши в собі деякі характеристичні сили під впливом оточєня і боротьби о бутє.

Питанє про те, як довго живе чоловік на землі, наукою — в найгіршій разі — нерішенє. Після всякої імовірности не єствує чоловік довше як 6—8000 літ. Історичні пам'ятники не сягають поза 5.000 літ перед Христом. Палеонтологічні викопалиска людських костей та знарядів, роблених людською рукою, і геологічні верстви землі, в яких сі викопалиска найдено, доказують, що чоловік єствував в т. зв. ділювіальнім, ледовім періоді або т. з. квартері. Дотепер не найдено викопалиск, які би налевно походили з т. зв. терцеру.

Квартер се така фаза в розвою нашої землі з газового, розжареного тіла в сталу, остужену на верху масу, в якій (зн. фазі) були в цілій майже Европі (крім середного пасма) ледяні та в якій живі мамут в реном. Терцер се фаза, що попередила квартер, а в ній творили ся доперва гори та жили малпи.

Коли трєвав період квартеру? — сего ніхто не знає напевно. Але з великою імовірністю — твердять учені — що се було в часі потопу і трохи перед тим. Єствованя чоловіка в терцері не доказано. Книжочка „Просьвіта“ вмовляє справді, що чоловік єствував „більше як 200.000 років тому“ (ст. 11), але якіж на се докази?

Дно моря в Валліс піднімало ся висше, ніж є оно тепер, відтак опадало низше, ніж тепер, вкінці піднесло ся до теперішньої висоти. Але деж докази на те, що тільки разів порушало ся, що оно взагалі порушало ся та що оно підносило ся „на пів версти“ висше, як тепер? Дно піднімає ся тепер в 100 літах о 1 локоть. А чи оно мусіло так само поволі рухати ся, і давно? Рух дна трєвав 228.000 літ. Коли той рух зачав ся, були великі ледівці в Европі. Звідки знаємо, що тоді? А коли*) були ледівці, тоді жили мамути.

Але ледівці могли бути ще і тоді, як рух дна вже давно зачав ся, ледівці могли також санкувати ся з дном і берегом моря, а мамут міг з'явити ся при кінці того руху берегу з ледівцем. Коли жили мамути, жив чоловік. Але чи чоловік не міг появити ся при гаміськім кінці ледового періоду тоді, коли мамути жили вже тисячі літ?

Інший „доказ“ на довголітність чоловіка має бути се, що найдено кости в верстві землі, яка має 57.600 років (ст. 15). Так якби се було певне, що згадані кости людські, що згадана верства землі має дійсно так багато літ та що кости не дістали ся в стару верству землі з єї поверхні. Бо і таке бувало, що кости лежали в верстві, яка мала числїти десятки тисяч літ, а на такій кости найдено перстєнь з дуже недавних, вже християнських часів. А случало ся і таке, що будови на палях обчислювано на сотки тисяч літ, а конець кінцем вказало ся, що се будови з I-го тисячлітя по Хр.

*) Первісно не було ледівців, бо земля була розжарена.

Деякі викопалиска, знайдені в верствах, що числили десятки тисяч літ, не були зовсім людською роботою, але витворилися наслідком діяння механічних (вітрене каміня) або хемічних (кристалізоване) сил. Обчислюване давнини верстов землі після того, з якою скоростію повстають напливи землі при гирлах рік, є також дуже непевне. Могло лучити ся, що якась ерупція піднесла поверхню землі в одній хвилині високо в гору.

Отже не лишає ся віщо иншого, як прийняти ествовав чоловіка на 6—8.000 літ. Що більше, то блага, хочайби она мала і марку „просьвіти“. (Гл. Ар. Vortr. II. ст. 230—244; Fr. Heftinger, Apologie des Christentums, I. A. Freiburg Br., II-ий том, ст. 281—310; P. Schanz, Das Alter des Menschengeschlechtes, Freiburg Br., 1796).

Тепер насуває ся питанє, коли і як повстала культура, яка она була в первісного чоловіка? Але наперед вяснимо, що таке культура?

Культура в тіснім слова значіно означає знанє і силу, якими чоловік опановує природу в цілі набути матеріяльних дібр. Цивілізація означає уложене відносин чоловіка до себе самого (етика), до ближнього (право), до Бога (релігія) і науку про ті відносини.

Культура в ширшім значіно слова означає і матеріяльну і духову сторону. Історія культури збирає факти, укладає їх і мотивує.

Матеріялістично-дарвіністичний спосіб писаня історії культури виходить з заложеня, що чоловік се звівря, яке найшло ся на землі наслідком розвою з низших типів, що чоловік жив проте як звівря, без людської мови (книжочка „Просьвіти“ ст. 58), без релігії (ib. ст. 44), родини (ib. ст. 44), без морали (ib. ст. 49).

Проте будують дарвіністи таку історію первісної культури, яку може мати в своїм розвою звівря, але не таку, якою она була фактично.

Якою була фактично культура первісного чоловіка, про се маємо дуже скупі матеріяли з викопалиск. Той матеріял доказує, що культура хочай низька, була. Тому дарвіністи не дуже натискають на ті викопалиска, але „доказують“ свою тезу так, що житє нинішних дикунів ставлять паралелею до житя первісного чоловіка (книжочка „Просьвіти“ ст. 40, 44, 52 і т. д.). При тім однак накручують в дусі своїй тенденції факти, з житя нинішних дикунів, а до того забувають, що житє первісного чоловіка не мусить бути подібне до житя нинішних дикунів, бо ті послідні можуть мати культуру вже здегенеровану. А найважнійшим жерелом дарвіністичної історії культури є фантазія, руководжена тенденцією.

В творі, який зовсім не можна назвати християнським там, де він писаний не католицькими авторами, іменно в колекції: „Die Kultur der Gegenwart“ (Die allgemeinen Grundlagen der Kultur der Gegenwart, Berlin Leipzig, 1-06, ст. 19—20) читаємо: „Wie aber diese letztere (sc. babylonische a ursprüngliche Kultur) entstanden ist, bleibt ein Rätsel. Geschichtlich kennen wir nur Übertragungen der Kultur vom Volk zum Volk, nicht aber ih Entstehen“.

Автор книжочки „Просьвіти“ зробив два промахи. Він відважив ся представити за певне, то, що можна в найліпшій разі знати лише з імовірністю, а відтак уложив те в дусі матеріялістично-дарвіністичного світогляду. Як би ще так додано трохи лайки на християнство, то згадана книжочка могла би стати сміло поруч найгірших книжочок!

Тепер подамо коротенький начерк історії первісної культури, але зазначимо, що він буде лише дуже імовірним, але не певним.

Культура починає ся з появою чоловіка на землі. Чоловік вступив на світ з тими самими способностями, які мають нинішні люди. Що так є, доказує Бірхов, Du Bois-Reymond, Ранке, після яких кости найдавніших людей не виказують ніякої анатомічно-фізіологічної та морфологічної різниці від нинішного чоловіка. Первісні люди зовсім не ходили як качки і не під-

нимали з землі пальцями ніг ріжних річій. (Кн. „Просьв.“ ст. 17). Коли би чоловік не мав розуму, був би не вийшов з боротьби з зимном і дикими звіврями.

(Конець буде).

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

Цісар виїхав в середу на шість тижнів до Ішлю.

Архієвнязь Франц Фердинанд виїхав до Румунії. Отся гостина австр. наслідника престолола дала привід в Румунії до обговореня обопільних взаемин поміж обома сусідніми державами. Сенатор Константин Стере, голова виконного відділу народовців румунських виробив про взаемини між Австрією і Румунією пропамятне письмо, котре висловлює погляди кермуючих кругів румунських на сі справи. Сказано там між иншим: „Замітна і подиву достойна є житненість Австрії, котра мимо національних спорів і внутрішних трудностей зуміла прилучити нову велику область. Показує ся, що се поріче Середнього Дунаю з краями лівобіч і правобіч положеними (Чехи, Галичина і Адрийські пристави) творить географічно, політично, етнографічно і економічно добре розвітлену і уладжену державу, котра перевищує внутрішньою силою не одну національно одноцілу державу. Успіх і сила Австрії лежить в тім, що в її межах живе багато народів, котрі є доволі сильні, щоби удержувати своє ествовавє, але за слабї, до самостійного державного житя. Окрім того є Австрія природним заборолом для всіх тих, котрі є загрожені історичним змаганєм російского велитня до Дарданелів. Особливо загрожена Румунія російскою грозою.“

Розбита Японцями в східній Азії, бажає Росія знов кинути ся з цілою силою на Царгород, щоби найти вихід на отверте море. Коли Росія положить свою руку на Царгород, а Чорне море стане російським, тоді Росія буде панувати в Европі. Але російська дорога до Царгорода веде через Відень, як уже сказав Фадєєв і в тім ціла вага Австрії для межинародної політики. Могутна Австрія є отже найліпшою порукою для Румунії і румунського народу. Тимто не можна ніяким способом дораджувати Румунам в Габсбургскої монархії противстрійської політики, хоч они ще стілько мають причин жалувати ся на мадарське гнобленє. Боротьба їх проти мадарского гнобленя не повинна бути боротьбою проти держави“.

Заграниця.

В критийській справі змагають молодотурецкі живла в почутю своєї сили до війни з Грецією. Греція звернула ся в тій справі до европ. держав, щоби виступили з рішучим словом. Представники европ. держав зібрали ся в Царгороді і уложили ноту до султана, котрій В. Порта буде імовірно опирати ся. Туреччина веде на великі розміри оружні приготвлення а до грецької границі день в день відходить поїзд військовий. Крім того хватала ся Туреччина випробованого від боснійского пересилєня бойкоту, але чи се супроти Греції буде успішне, можна сумнівати ся. Передовсім турецька торгівля є в значній часті в левантинських руках, а по друге в першій бойкоті були Греки помічниками Турків, отже звають усі тайни, щоби обминути шкідні впливи. Окрім голошеного проти Греків бойкоту розогнює Туреччина народними вічами войовничий настрої, щоби тим способом се виявило ся яко живловий вибух народної волі.

Мазепина могила.

Румунський майор Kagalnicean, що видав в французьким перекладі збірку молдавських літописий п. з. „Fragments, tirés des chroniques Moldaves et Valaques pour servir a l'histoire de Pierre le Grand, Charles XII, Stanislas Leszczyński etc.“ (Jassi 1845) зібрав тут також звістки про долю Мазепиної могили в місті Галацу (в Румунії). Ось що пише він про неї (ст. 91—92, примітка):

„Монастир св. Юрія в Галацу — старинна будівля, положений в дуже гарнім місци на березі Дуная; сама будівля поставлена Генуезцями перед тим, заким повстало Молдавське господарство. Гетьмана Мазепу похоронено в ньому по самій середині церкви в гробі, вимурованім з цегол, а над ним на помості церкви уміщено нагробну плиту з написію і гербом Мазепи, на яким між иншими емблемами зображений був одноголовий орел. Мабуть після спустошеня Галацу Турками відновили могилу Мазепи єго прихильники, бо нагробна плита, хоч розбита, находила ся до недавна серед церкви; напись мало по-малу стерла ся наслідком ходженя по ній, одначе орла в гербі можна було ще виразно бачити. В 1835 р. грецькі монахи не знали вже імени особи, похованої в їх церкві; сего року хотіли они поховати в церкві помершого тоді боярина сердара Димитрія Дерекчі-башу. Приготовляючи для него могилу, наткнули ся они на склеплїне Мазепиногo гробу і отворили єго. У внутрі найшли они череп і кістяк гетьмана, відложили на бік незвісні їм тлінні останки і в тім гробі положили згаданого боярина. В кілька літ пізнійше видало молдавське правительство розпорядок, яким зборонило ховати вмерлих в церквах. Тоді свояки Дерекчі-баші отворили єго гроб, виняли єго тлінні останки wraz з кістками Мазепи і відслуживши панахиду, перенесли їх до нової могили, приладженої вні церкви на право від входу. В тім самім часі знято також і стару розбиту нагробну плиту, яку в дарунку яко історичний пам'ятник дістав Михайло Гіка, брат бувшого молдавского господаря, що закладав історичний музей. Мабуть до нині є она в єго дворі серед множества инших плит з написями і різьбами, які він зібрав на просторі цілого молдавского князівства.“

А що на старій нагробній плиті можна було виразно бачити орла, то свояки Дерекчі-баші, замовивши нову білу мраморну плиту, казали їй тепер вирізати орла на пам'ятку особи, що містила ся в спільнім гробі з їх кривняком. Одначе різьбар, не дбаючи про геральдичну точність, зобразив на плиті замість попереднього, двоголового австрійского орла. Сю плиту можна бачити й нині по правій стороні при вході до церкви. Я бачив її сего року (1845), коли я їздив до Галацу в цілі перевести на місци досліди за тлінними останками Мазепи“.

Просимо відховити передплату.

Новинки.

— Календар. В пятницю: руско-кат.: Яквита муч.; римо-кат.: Пр. Д. М. з карм. — В суботу: руско-кат.: Андрея крит.; римо-кат.: Алексія, Берти.

— Із зїзду укр. поступової акад. молодіжи у Львові. Ві второк виголошено три реферати про народне шкільництво. Про нинішню народну школу мав реферат акад. Шурак, тему „жінщина а школа“ реферувала акад. Охримовичівна, а п. Цісик виголосив реферат про народне і середне шкільництво на Буковині. Дискусія над рефератами тривала кілька годин. Говорено також про бойкот польських шкіл в руських місцевостях. Акад. Степаненко зза кордоду представив стан народного шкільництва на рос. Україні і взивав студентів до агітації за українізацією народних шкіл в Росії по думці внесеного проєнту в рос. держ. думі. Резолюції поставлені референтами і иншими бесідниками передано до зредагованя комісії, в якій склад війшла президія і представники радикалів і соціялістів. Вчерашній наради зїзду розпочали ся рефератом акад. Назарієва на тему „Університетска молодіж, їй засади і фахові організації“.

В резолюції, яку в тій справі ухвалено, узнано за неможливе здуку молодіжи в одну організацію, а натомість зазначено, щоби молодіж вступала до політичних сторонництв і брала

Поручає ся склад церковних парамежтів у Львові, ул. Руска ч. 8.

ВОЛОДИМИРА УСЦЕНЬСКОГО (давнійше Спожарский і Усценський)

Цінники на жаданє даром і франсо.

